

**FORME ȘI MIJLOACE DESTINATE PREVENIRII
ACȚIUNILOR TERORISTE SPECIFICE SECOLULUI XXI**

**FORMS AND MEANS FOR PREVENTING THE
TERRORIST ACTIONS SPECIFIC FOR THE 21ST CENTURY**

*Drd. Florentina Iulia IORDAN**

Rezumat: Mediul de securitate actual se află într-un proces de transformare continuă, ale cărui efecte se regăsesc în adâncirea interdependențelor, precum și în caracterul instabil și mai ales greu predictibil al evoluțiilor sistemului relațiilor internaționale datorită modului de administrare a intereselor geopolitice de către unele state, dar și sporirii considerabile a amenințărilor și riscurilor de altă natură, în care un loc central îl ocupă cele ce vin din zona terorismului.

Tabloul amenințărilor teroriste și al modalităților de manifestare ale acestora evidențiază că, în ciuda proclamării unor idealuri aparent juste, în realitate drepturile și libertățile fundamentale ale omului sunt deturnate de la sensurile firești și utilizate drept motivație pentru exacerbarea naționalismului și separatismului etnic și religios care se manifestă, aproape zi de zi, prin comiterea de acte teroriste soldate cu sute și mii de victime omenești.

Studiul și analiza conținutului, obiectivelor, fizionomiei și principiilor războiului antiterorist, au o mare importanță teoretică și practică deoarece ne oferă posibilitatea de a cunoaște mecanismul acestuia, de a ține seama de el și a adopta formele, metodele și procedeele de acțiune cele mai adecvate, în funcție de specificul situației în timp de pace, criză și război.

Terorismul este, așadar, un fenomen complex, agravat de amestecul de factori și motivații diferite, care pot fi grupate în trei categorii: raționale, psihologice și culturale, dar și caracterizate printr-o combinație a acestora.

Cuvinte cheie: acțiuni teroriste, mediul de securitate, forme și mijloace de prevenire.

Abstract: The current security environment is in a process of continuous transformation, whose effects are found in the deepening of interdependencies, as well as in the unstable and highly unpredictable nature of the evolutions of the international relations system due to the way geopolitical interests are administered by some states. but also the considerable increase of threats and

* Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, flori_iordan@yahoo.ro.

other risks, in which a central place is occupied by those coming from the area of terrorism.

The picture of terrorist threats and their manifestations shows that, despite the proclamation of seemingly just ideals, in reality, fundamental human rights and freedoms are diverted from their natural meanings and used as motivation for exacerbating nationalism and ethnic and religious separatism, almost every day, by committing terrorist acts resulting in hundreds and thousands of human victims.

The study and analysis of the content, objectives, physiognomy and principles of the anti-terrorist war are of great theoretical and practical importance as they give us the opportunity to know its mechanism, to take it into account and to adopt the most appropriate forms, methods and procedures of action, depending on the specifics of the situation in time of peace, crisis and war.

Terrorism is therefore a complex phenomenon, aggravated by the mixture of different factors and motivations, which can be grouped into three categories: rational, psychological and cultural, but also characterized by a combination made up of all of them.

***Keywords:** terrorist actions, security environment, forms and means for preventing them.*

Introducere

Chiar dacă nici astăzi terorismul nu a primit o definiție precisă și universal acceptată, atât în limbajul oficial, cât și în cel curent, definițiile, chiar așa contradictorii, analizează fenomenul plasându-l într-un context social foarte diversificat și complex.

Încercând o formulare proprie, terorismul reprezintă, în opinia mea, un fenomen situat în afara dreptului internațional și a dreptului umanitar, care se bazează pe acțiuni violente nediscriminatorii, menite să inducă frica, executate de indivizi, grupuri sau structuri statale ori aparținând unor organizații nonstatale, care acționează în condiții de clandestinitate sau semiclandestinitate, din rațiuni ideologice, criminale sau politice.

1. Acțiuni teroriste în mediul internațional contemporan

În ciuda diversității de interese, a convingerilor politice și religioase, dar și a forței și tăriei pe care se bazează, organizațiile teroriste au, de regulă, o structură de bază care constă în următoarele elemente: condiții fundamentale, mediul internațional, state, organizare internă și conducere.

„La baza apariției și existenței organizațiilor teroriste stau condiții fundamentale, precum: sărăcia, corupția, conflictele religioase și etnice etc.,

care creează bune oportunități pentru a fi exploatare de către teroriști. Unele dintre acestea sunt reale, altele sunt fabricate artificial”¹⁷.

Teroriștii folosesc aceste condiții pentru a-și justifica atacurile și a-și extinde aria de acțiune. Exploatând condițiile prezentate, organizațiile teroriste angajează ucigași plătiți sau mercenari, indiferent de naționalitatea lor.

Mediul internațional definește granițele în interiorul cărora organizațiile teroriste activează și își desfășoară acțiunile. Ca urmare a libertății de circulație și a tot mai multor granițe deschise, acest mediu favorizează accesul teroriștilor la elemente de infrastructură (adăposturi, baze de antrenament etc.), capacități și elemente de sprijin pe teritorii și zone cât mai întinse.

Pe lângă acest fapt, mediul internațional actual a favorizat apariția și dezvoltarea în diferite zone ale lumii a crimei organizate, traficului de droguri și contrabandei cu armament, activități care sunt complementare terorismului.

De asemenea, unele grupări teroriste sau de mercenari anonimi pot fi angajate de anumite guverne pentru a le îndeplini ilegal misiuni murdare, conform intereselor pe care le au, iar dacă lucrurile iau o întorsătură proastă, aceste guverne pot cu ușurință să nege orice fel de implicare în acțiunile respective.

Fie din ignoranță, inabilitate politică sau cu intenție, câteva state din lume încă mai oferă sprijin teroriștilor, atât din punct de vedere fizic (*ascunzători secreți, terenuri și baze de antrenament etc.*), cât și virtual (*sisteme de comunicații, rețele financiare, frecvențe și spații de emisie etc.*)¹⁸. Odată înrădăcinată într-un mediu sigur, organizația teroristă poate începe să se întărească și să se extindă.

În cadrul structurii organizatorice interne, relațiile de funcționare între membrii ei și resursele de care dispun, determină capacitățile grupării și obiectivele sale. În anumite cazuri, unele organizații teroriste recrutează, temporar, în structurile lor, membri din țările unde operează. „În asemenea

¹⁷ Maricel Antipa, *Securitatea și terorismul. Prevenirea și combatere acțiunilor extremist-teroriste pe teritoriul României*, Editura Celsius, București, 2004, p. 204;

¹⁸ Col. Ioan Chiorescu, *Forme și tipuri de conflicte asimetrice. Terorismul*, Buzău 2003, p. 86;

cazuri sunt folosite mecanisme legale pentru a ascunde motivul real al angajării acestora astfel încât teroriștii să pară a fi mercenari străini. În cea mai mare parte, structura organizațiilor teroriste este una transnațională”¹⁹. Grupuri de teroriști cu obiective precise dintr-o țară pot sprijini activ, direct sau indirect, alte grupuri de la mii de kilometri distanță.

În opinia specialiștilor americani se evidențiază trei niveluri la care operează rețelele teroriste actuale, în funcție de mărimea, forța, suportul logistic și financiar de care dispun. La primul nivel, cel mai de jos, acționează acele organizații teroriste care operează, de regulă, într-o singură țară. Obiectivele lor sunt limitate ca suprafață, dar, în mediul actual, pot avea consecințe internaționale. La nivelul următor sunt acele organizații care acționează regional, aria de responsabilitate și acțiunile acestora transcend cel puțin două - trei frontiere internaționale.

La nivelul de vârf operează organizațiile teroriste cu obiective globale. Acțiunile acestora se întind pe două - trei continente sau chiar la scară mondială. Aceste trei tipuri de organizații sunt strâns legate între ele prin, cel puțin, două căi. Mai întâi, acestea pot coopera direct prin schimb de informații, personal, experiență, acces la fonduri, resurse și baze de antrenament comune. În al doilea rând, ele se sprijină reciproc prin mijloace indirecte cum ar fi promovarea aceleiași ideologii și realizarea unei imagini favorabile în media internațională, pentru justificarea cauzei pentru care luptă.

În vârful structurii se află conducerea organizației care stabilește strategia generală și direcțiile de acțiune ce leagă toate elementele enumerate mai sus.

Conducerea are o importanță capitală, ea fiind inima organizației. Pierderea conducerii poate cauza intrarea în colaps a organizației. Unele grupări sunt mai conciliante și promovează imediat o nouă conducere, dacă cea existentă a căzut sau a eșuat. Alte organizații au adoptat o mai mare descentralizare cu o rețea largă de celule autonome.

Recrutarea teroriștilor în cadrul structurilor de bază se face, de regulă, de la vârste fragede, iar instruirea lor se realizează pe bază de programe, care diferă de la o grupare la alta, dar care au câteva caracteristici comune: prevăd mânăuirea cu îndemânare a armelor ușoare, a celor albe, dar

¹⁹ Andreescu Anghel, *Terorismul internațional, flăgel al lumii contemporane*, Editura M.A.I., București, 2003, p.75;

și a celor sofisticate; învățarea și antrenarea în proiectarea, confecționarea și utilizarea diferitelor tipuri de încărcături explozive; pregătirea în domeniul culegerii și analizei informațiilor, interceptării comunicațiilor, criptării și decriptării mesajelor etc.

Acțiunile teroriste fundamentate religios sunt executate, în general, de persoane tinere, majoritatea acestora au sub treizeci de ani, recrutate din mediile sărace. De exemplu, familiile tinerilor palestinieni, decedați pe timpul executării actelor teroriste, primesc sume mari de bani ce le asigură bunăstarea chiar dacă încalcă legile sfinte ale Coranului.

Deși există tendința de a aprecia că fiecare grup terorist are propriul său modus operandi, studiarea post - operativă a atacurilor teroriste din întreaga lume, de către compartimentele de analiză din cadrul diferitelor agenții și instituții de specialitate, a evidențiat că acestea au anumite puncte comune.

Cronologic, în linii mari, au fost identificate următoarele faze (etape) ale pregătirii și desfășurării unei acțiuni teroriste: *selectarea țintei (obiectivului); culegerea de informații despre țintă; planificarea acțiunii; atacul propriu-zis; exploatarea efectelor acțiunii.*

Selectarea țintei constă în alegerea țintei atacului (stabilirea obiectivului) de către gruparea teroristă sau individ. Ținta poate fi o persoană (de regulă, exponent al statului vizat: om politic, ministru, ambasador, militar etc.) sau un obiectiv (ambasadă, sediu de minister, secție de poliție, școală, spital, cazarmă militară etc.). Obiectivul urmărit în selectarea victimei este acela de a produce rezultate maxime cu riscuri minime. Grupurile teroriste sau criminale preferă, de regulă, să aleagă ținte simbol sau locurile cele mai proeminente, dar, în același timp, dispun de cel mai slab sau vulnerabil sistem de securitate. Locul unde se va comite atacul (atentatul) este teritoriul considerat de către teroriști ca ilustrând cel mai bine adevărurile ideilor care-i călăuzesc pe membrii grupării. Locul acțiunii are legătură cu ținta, marea majoritate a atentatelor teroriste planificându-se în locuri publice cu aflux mare de populație (piețe, locuri și obiective turistice, teatre, stații de metrou, instituții de învățământ, sedii politico - administrative și sociale etc.) ușor de mediatizat.

Culegerea de informații despre țintă se realizează după ce liderul grupării sau, după caz, teroristul individual și-a selectat victima. Informațiile se pot obține pe căi nelegitime (folosirea unui informator necunoscut

infiltrat în anturajul țintei) sau prin mijloace legitime (sursele publice de informare: mass - media, cărțile de telefon, Internet-ul etc.).²⁰

Planificarea operației este o etapă foarte importantă în pregătirea atacului terorist. Pe timpul acestei faze atentatorul va întocmi în detaliu planul de atac ținând cont de următoarele elemente: alegerea timpului, locului și condițiilor favorabile acțiunii; elementul de surprindere a țintei și de evitare a surprinderii din partea acesteia; resursele necesare (bani, vehicule, acte de identitate false, arme și muniții etc.); locuri de refugiu și adăpost; itinerarii de deplasare, posibilități de mascare etc.

Atacul propriu-zis reprezintă punerea în aplicare a planului de acțiune. De multe ori s-a constatat că anumite grupări fac repetiții sau simulări cu câteva zile înaintea atacului propriu-zis, inițierea fazei de atac incluzând, de regulă, etapa de identificare a țintei.

Sarcina principală a persoanei responsabile cu identificarea este aceea de a verifica dacă ținta se află în locul prevăzut sau se deplasează pe itinerarul respectiv și de a transmite semnalul echipei de atac pentru ca aceasta să pornească acțiunea sau, dimpotrivă, să renunțe la executarea ei. Fuga de la locul atacului se realizează în mod ordonat și discret, fără a atrage atenția autorităților însărcinate cu paza și securitatea victimei. Încă din faza de planificare teroriștii își prevăd și stabilesc trasee de retragere și locuri de refugiu de bază și de rezervă.

Exploatarea efectelor acțiunii se realizează cel mai frecvent prin mediatizarea foarte largă a evenimentului folosind tehnici și metode diverse. În urma atentatelor sau altor tipuri de acțiuni teroriste de amploare, aceștia pregătesc și realizează în mod voit o publicitate cât mai mare pentru a da impresia că sunt o forță puternică, de temut, față de care nu ar trebui sau nu ai putea să i te împotrivești.

Din analiza situațiilor caracteristice ale acțiunilor teroriste, ce au avut loc până în prezent, se constată că, în concepția organizațiilor și grupărilor teroriste, există o preocupare sporită pentru diversificarea formelor și procedeele de acțiune, chiar dacă se acționează asupra unor obiective fixe sau aflate în mișcare.

²⁰ Jean Luc Maret, *Tehnicile terorismului*, Editura Corint, București, 2002, p. 205.

Din sinteza situațiilor de profil rezultă faptul că formele de acțiune cel mai frecvent folosite în realizarea actului terorist sunt: acțiunea directă, acțiunea acoperită și acțiunea psihologică.

• **Acțiunea directă** constituie forma de bază de înlăptuire a actelor teroriste violente și constă în atacul deschis, armat sau amenințarea cu arma asupra obiectivului vizat, în scopul ocupării acestuia și luării de ostatici, distrugerii, capturării, răpirii unor persoane, ori creării de panică, derută, frică și groază în rândul personalului, obiectivului sau al populației din zonă.²¹

Procedeele de luptă folosite în acțiunea directă sunt variate și în permanentă schimbare. Acestea se stabilesc în funcție de natura obiectivului vizat, vulnerabilitatea acestuia, posibilitățile de acțiune și scopul imediat și îndepărtat urmărit etc. Cele mai frecvente procedee folosite sunt: atentatul, atacul obiectivelor fixe, atacul obiectivelor mobile.

Atentatul este unul dintre principalele procedee de acțiune folosite de elementele teroriste. El se realizează în scopul suprimării fizice a unor personalități marcante ale vieții politice, economice, sociale și militare care, în activitatea lor, au lezat interesele organizațiilor sau grupărilor teroriste. Prin înlăturarea lor fizică, se produce groază și nesiguranță în rândul populației, perturbarea activităților în stat, haos și frică.

Obiectivele vizate sunt foarte variate și merg de la șefi de stat și guvern, miniștri, șefi de partide, diplomați, înalți demnitari și comandanți militari, până la magistrați, oameni de afaceri, mai recent și ziariști ș.a.

Ca modalități concrete de executare a acțiunilor asupra personalităților vizate, elementele teroriste folosesc: *asasinatul, răpirea de persoane, sechestrarea de persoane sau luarea de ostatici, atentatul executat prin atac armat în forță, rapid și prin surprindere, atentatul executat printr-un atac armat izolat.*

Atacul obiectivelor fixe constituie o formă de acțiune importantă, la care recurg elementele teroriste în cadrul acțiunilor directe.

Din rândul obiectivelor fixe, urmărite de forțele respective, fac parte anumite construcții civile și militare la care, dacă se produc distrugerii sau avarii, însoțite de victime omenești, se afectează, într-un fel sau altul,

²¹ *Culegere de termeni, concepte și noțiuni de referință din domeniile politicii militare, securității și apărării naționale*, București, 2000.

relațiile dintre state, economia, activitatea politico - socială a statului respectiv, se produce spaimă și panică în rândul populației.

Ca modalități specifice de acțiune în cadrul acestui procedeu, cel mai des folosite sunt: *atacul simultan pe mai multe direcții*. Acesta constă în desfășurarea rapidă a echipelor sau grupurilor, pătrunderea lor în obiectiv pe două sau mai multe direcții, nimicirea elementelor dispozitivului de pază și apărare, ocuparea obiectivului, luarea de ostatici și începerea tratativelor cu autoritățile pentru satisfacerea revendicărilor lor; *atacul pe o direcție favorabilă* precedat de o acțiune demonstrativă pe o altă direcție sau *atacul legendat* este un procedeu subtil de acțiune folosit de forțele teroriste pentru a pătrunde, sub o acoperire credibilă, în obiectiv. În acest scop se folosește metoda substituirii de persoane sau pătrunderea cu documente contrafăcute sau sustrase. După intrarea în obiectiv și punerea personalului sub amenințarea armelor (sechestrarea acestuia), teroriștii își prezintă pretențiile autorităților. Procedeu se aplică asupra ambasadelor, domiciliilor diplomaților, agențiilor și birourilor diferitelor organisme internaționale, obiectivelor de interes economic, social, științific și militar, ale aviației, marinei civile etc.

Atacul obiectivelor mobile, mai bine cunoscut sub denumirea de *deturnarea obiectivelor* (aeronavelor, navelor, mijloacelor de transport rutiere sau feroviare), ca procedeu de acțiune, constă în atacul premeditat în vederea capturării unui mijloc de transport, sechestrării sau uciderii personalului tehnic și călătorilor, pentru obținerea unor fonduri financiare, eliberarea unor deținuți, ori pentru a crea o largă publicitate cauzei lor în mas - media.

• *Acțiunea acoperită* este o formă de luptă violentă utilizată de elementele teroriste, atât în timp de pace, cât și în situație de război. Aceasta constă în asasinarea unor persoane, distrugerea sau incendierea unor obiective, prin folosirea încărcăturilor explozive, toxice, bacteriologice sau nucleare, plasate sau expediate în locuri, medii sau obiective frecventate de persoanele vizate și prin lovirea de la distanță a țintelor cu mijloace telecomandate. Caracteristic pentru această formă de acțiune este faptul că autorii nu se descoperă, ei rămânând în umbră.

Din analiza acțiunilor teroriste ce au avut loc până în prezent, rezultă că mijloacele cele mai frecvent folosite au fost *explozivii convenționali sau neconvenționali*. „Particularitatea acestora constă în faptul că folosesc cele

mai moderne dispozitive care pot declanșa explozia imediat sau cu întârziere, în urma unor efecte mecanice, optice, electromagnetice, cu energii stimulate (laseri, etc.), iar elementele teroriste nu sunt expuse riscului direct”²².

Principalele procedee de luptă specifice acestei forme de acțiune sunt: așezarea sau fixarea încărcăturilor explozive la obiective fixe sau mobile (staționate sau aflate în mișcare); atașarea (lipirea) unor încărcături explozive cu dispozitiv de fixare magnetic; aruncarea unor încărcături explozive din mijloace de transport pe timpul depășirii obiectivului; lansarea manuală sau cu ajutorul unor mijloace tehnice reactive a unor încărcături explozive; expedierea sau înmânarea persoanelor vizate a unor colete, articole de artizanat, ceasuri, jucării etc., în care se află disimulate încărcături explozive.

• **Acțiunea psihologică** ca formă de luptă teroristă, vizează distrugerea sau slăbirea capacității de rezistență psihică. În sensul cel mai larg, „agresiunea psihologică reprezintă ansamblul procedeelor puse în mișcare în mod intenționat pentru a reuși manipularea perfidă a persoanelor, grupurilor sau a unei întregi societăți în scopul de a le devia conduitele politice, de a le domina gândirea sau chiar a le subjuga”²³.

Cu alte cuvinte, de a dezinforma țintele vizate, de a le distruge echilibrul psihic (al individului și grupurilor sociale), lipsindu-le de capacitatea de orientare, selecție și reacție adecvată la provocări, deoarece pentru funcționarea psihicului uman, dezinformarea poate fi comparată cu efectul SIDA asupra organismului. Dezinformarea operează cu informații șoc, pervertite sau falsuri informaționale (documente fabricate, insinuări calomnioase, minciuna), prin lansarea premeditată de zvonuri, alarme false și apeluri telefonice, șantaj de natură să creeze stări de tensiune psihică, nesiguranță, derută, panică.

Țintele acțiunii psihologice sunt persoane, grupuri, națiuni. Personajele dezinformării sunt comanditarii (centrele de decizie) și specialiștii (planificatorii, controlorii și agenții). Acțiunile de dezinformare sunt îndreptate, atât asupra unor medii sociale vulnerabile (ziariști, oameni de știință, cadre didactice, magistrați, clerici, vedete, tineret, militari,

²² Ion Irimia, Liviu Deac, Dănuț Chiriac, *Terorismul, amenințare la adresa securității*, Curs de doctrine politico - militare, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 2002, p. 83.

²³ *Ibidem*, p. 149.

dizidenți), cât și spre unele personalități periculoase (istericii, psihastenicii, anxioșii, pesimiștii, paranoicii, depresivii, euforicii, defetiștii, sociopații, impulsivii, inadptabili, egocentriștii).

Procedeele cel mai des uzitate în acțiunile teroriste și diversioniste psihologice sunt: amenințările sau cererile adresate prin telefon sau scrisori anonime diferitelor personalități (acestea *pot fi directe sau indirecte* - adică asupra familiilor acestora); lansarea de alarme false prin mas - media sau, cel mai adesea, prin telefoane anonime, care anunță iminența producerii actului terorist; preocupări pentru procurarea și folosirea mijloacelor radioactive, chimice și biologice.

2. Forme și mijloace de acțiune în prevenirea și combaterea acțiunilor teroriste

Majoritatea programelor guvernamentale elaborate în țările democratice pentru combaterea terorismului se bazează pe îndeplinirea următoarelor obiective: *prevenirea, descurajarea, previziunea și reacția*²⁴. Aceste obiective trebuie etalate din poziția oficială a statului prin diferite forme și mijloace de acțiune în prevenirea și combaterea acțiunilor teroriste, astfel: disponibilitatea pentru cooperare internațională în acest domeniu; contestarea terorismului intern și internațional; refuzul de a face compromisuri sau concesiuni grupărilor și organizațiilor extremist - teroriste și admiterea consecințelor în cazul participării sau sprijinirii luptei împotriva terorismului oriunde pe glob.

Iată de ce, combaterea fenomenului terorist a devenit o problemă de maximă importanță pentru țările țintă. Combaterea terorismului implică două tipuri de acțiuni: *antiteroriste* (măsuri defensive) și *contrateroriste* (măsuri ofensive).

Antiterorismul este definit ca un ansamblu al măsurilor defensive folosite pentru reducerea vulnerabilității indivizilor sau proprietății la atacurile teroriste, cu o implicare minimă a forțelor militare locale.

Contraterorismul reprezintă ansamblul măsurilor ofensive luate pentru a preveni, opri și a da lovitură terorismului⁷.

²⁴ Ion Bodunescu, *Terorismul - fenomen global*, Casa Editorială Odeon, București, 1997.

⁷ Serviciul Român de Informații, *Manual de pregătire pe profil antiterorist*, București, 1999, p.18.

O activitate bine organizată de informații și contrainformații, dublată de eficiența muncii polițienești în țările ce au constituit ținta atacurilor teroriste, au fost cele mai la îndemână mijloace de apărare și capturare a teroriștilor.

Majoritatea specialiștilor consideră că din punct de vedere al relațiilor cu publicul, măsurile antiteroriste au fost și sunt greu de susținut. Statele țintă nu pot arăta ceea ce fac pentru combaterea terorismului, întrucât teroriștii ar vedea ce trebuie să evite când se strecoară în țările vizate și își desfășoară actele teroriste. Războiul împotriva teroriștilor se consumă în cea mai mare parte în umbră, unde se mușamalizează o mulțime de afaceri care nu sunt scoase niciodată la lumină. Ceea ce se vede la televizor, se aude la radio sau se citește în media scrisă despre actele teroriste este doar o mică parte a tranzacțiilor care se fac în acest domeniu. Și toate acestea pentru că terorismul secolului XXI a folosit la maximum propaganda și mijloacele de informare în masă. Chiar și eșecurile actelor teroriste au fost mediatizate excesiv pentru a putea fi apoi caracterizate ca niște lovituri eroice împotriva inamicului de către *martirii* cauzei respective. Practic, fără mass - media efectul terorismului asupra mentalului colectiv e aproape nul.

Combaterea terorismului este un termen generic care reunește totalitatea măsurilor și acțiunilor întreprinse de către un stat pentru a contracara pericolul terorismului.

Majoritatea programelor guvernamentale elaborate în diverse state pentru combaterea terorismului cuprind patru obiective: prevenirea; previziunea; descurajarea; reacția.

Prevenirea (prevention) se realizează prin măsuri luate în plan politic, diplomatic și militar, atât în interiorul țării, cât și în exterior, precum și prin inițiative sau acorduri internaționale pentru realizarea cadrului de cooperare necesar între instituțiile statului cu atribuțiuni în acest domeniu, cât și între toate statele democratice, pentru unirea eforturilor necesare în lupta împotriva terorismului internațional. Dacă acest lucru pare mai ușor de realizat în interiorul statelor, ideal ar fi ca toate țările și organisme internaționale să-și unească și să-și coordoneze eforturile pentru combaterea acestui fenomen social deosebit de grav.

Previziunea (prediction) acțiunilor teroriste se realizează prin intermediul măsurilor informativ - operative și contrainformative, întreprinse de către structurile specializate de informații ale statelor în

domeniul antiterorist. Printre mijloacele cele mai frecvent utilizate se numără: culegerea de informații; schimburi de informații cu structurile specializate similare din alte state; instituirea unor baze de date de profil, alimentate operativ de toate structurile cu atribuții în domeniul combaterii terorismului. Baza unei previziuni eficiente o constituie schimbul oportun de date și informații utile prevenirii terorismului între toate statele lumii.

Descurajarea (detering) impune întărirea securității obiectivelor și se realizează prin măsuri de ordin legislativ și prin instituirea unor dispozitive de protecție a principalelor obiective potențiale a fi ținta unor acțiuni teroriste (clădiri guvernamentale, ambasade, reședințe, aeroporturi, gări, instalații strategice etc.). Intimidarea teroriștilor nu poate fi realizată în totalitate numai prin protecția exterioară a obiectivelor, ci și prin luarea unor măsuri de autoprotecție în caz de atac.

Reacția (reaction), la o acțiune cu caracter terrorist, vizează modul de acțiune al forțelor specializate în situația producerii unor acte teroriste pe teritoriul propriu sau îndreptate împotriva unor cetățeni ai statului respectiv aflați în străinătate.

Toate statele dispun de structuri special antrenate și înzestrate pentru a desfășura astfel de misiuni, ele fiind subordonate, de la caz la caz, forțelor armate sau organelor de ordine publică și securitate.

În cadrul *primului nivel* calea politică se referă la metodele folosite de diferitele state pentru a face față terorismului intern sau terorismului internațional, care acționează în interiorul propriilor granițe, iar calea diplomatică vizează demersurile făcute în plan internațional pentru soluționarea problemei terorismului.

Calea politică cuprinde o mare varietate de poziții posibile, de la cele moderate (de tipul invitării organizației teroriste să participe la procesul electoral sau oferirii unor pedepse mai ușoare teroriștilor care cooperează cu autoritățile) la poziții extrem de dure (instituirea în secret a unor echipe speciale care să acționeze împotriva organizațiilor teroriste cu mijloace similare celor practicate de acestea).

Calea diplomatică se poate manifesta de la înțelegeri diplomatice (de genul acordurilor de extrădare), până la sancțiuni economice, ruperea relațiilor diplomatice (în 1986 Marea Britanie a rupt relațiile diplomatice cu Libia după ce o polițistă britanică a fost împușcată din interiorul Biroului Popular al Libiei la Londra) sau acțiuni militare (bombardarea Libiei, în

aprilie 1986, de către Statele Unite în urma unui atentat cu bombă produs în discoteca *La Belle* din Berlin, în care și-a pierdut viața un ofițer american sau lansarea de rachete de croazieră de către Statele Unite asupra unor ținte din Afganistan și Sudan, la 20 august 1998, la numai câteva zile după atentatele cu bombă asupra ambasadelor americane din Kenya și Tanzania; cele două state erau suspectate că servesc drept baze pentru teoriiști de origine saudită).

Nivelul doi constă în desfășurarea unor măsuri strategice de prevenire, cum ar fi: culegerea de informații cu privire la organizațiile care ar putea acționa împotriva intereselor statului respectiv, identificarea propriilor vulnerabilități ce ar putea fi speculate de astfel de organizații și elaborarea măsurilor de protecție necesare. Protejarea persoanelor și obiectivelor vizate de amenințări teroriste este menită să împiedice sau să îngreuneze considerabil comiterea unor acte cu caracter terorist. Pentru a fi eficiente, măsurile de nivel doi trebuie să țină în permanență seama de evoluția riscurilor și amenințărilor în domeniu.

Nivelul trei cuprinde reacții tactice – măsurile contrateroriste inițiate ca răspuns la un act terorist. În această categorie sunt incluse planificarea acțiunilor în situații de criză (modalități de alarmare, măsuri de control al căilor de acces, variante posibile de acțiune), negocierile în cazul luării de ostatici, loviturile de răspuns și, de la caz la caz, acțiuni postcriză (anchetarea teroriștilor capturați, distrugerea bazelor teroriștilor cunoscuți pentru a îi împiedica să comită noi acțiuni în viitor etc.).

Reacția este elementul central al oricărei politici antiteroriste și „se realizează prin crearea capacităților strategice și tactice de reacție în caz de atac terorist. Acestea trebuie să fie în sfera organelor și instituțiilor de ordine publică și securitate națională, dar și a celor militare”²⁵. Reacția vizează nu numai crearea acestor structuri, ci și modul de acțiune al forțelor specializate în asemenea situații.

În elaborarea și fundamentarea strategiilor de prevenire și combatere a terorismului, în stabilirea și alegerea formelor, metodelor și procedurilor de acțiune, trebuie ținut cont de o serie de principii, norme și reguli statuate în

²⁵ Mihai Hotea, „Terorism și violență simbolică”, *Revista GeoPolitica nr.12*, Editura Top Form, București, 2005, p.74.

acest domeniu. În literatura de specialitate se vorbește de trei nivele de combatere a terorismului:

Nivelul unu - politic și diplomatic: negocieri; schimburi în relațiile diplomatice; sancțiuni; opțiuni militare.

Nivelul doi - abordarea antiteroristă: analiza pericolului; culegerea de informații; studierea părților vulnerabile; protecția obiectivelor și demnitarilor; siguranța acțiunilor; siguranța personalului; siguranța fizică.

Nivelul trei - reacții tactice: acțiuni contrateroriste; acțiuni de răspuns (reacții tactice; negocieri în problema ostacilor; lovituri de răspuns).

Orice guvern democratic trebuie să respecte strict cadrul legislativ intern și internațional existent în domeniul prevenirii și combaterii terorismului.

De asemenea, „*trebuie să demonstreze că măsurile inițiate împotriva terorismului sunt direct îndreptate împotriva teroriștilor și colaboratorilor activi ai acestora, având drept scop apărarea, în limitele legii, a societății democratice și să dovedească opiniei publice că tot ce se întreprinde de către guvernanți este moral și legal pentru apărarea vieții și liniștii cetățenilor. Aceasta este o condiție obligatorie în efortul de captare a încrederii și sprijinului populației*”²⁶.

Lipsa încrederii și cooperării societății civile poate duce uneori la apariția grupurilor de vigilenți sau a commandourilor private care pot prolifera și exacerba violența civilă.

Fiecare guvern trebuie să adopte deschis o politică fermă de neacceptare a oricărui fel de șantaj terorist. Orice dovadă de slăbiciune sau apetență spre compromis poate provoca o emulație teroristă și o dramatică escaladare a atentatelor. Politica de pendulare între mai multe obiective sau în funcție de circumstanțe trebuie evitată deoarece, subminează încrederea populației în autorități și încurajează pe teroriști să exploateze compromisurile făcute de putere.

Guvernul și forțele de securitate trebuie să-și conducă demersul antiterorist în limitele legii. Suspecții sau cei dovediți ca fiind teroriști trebuie pedepsiți în conformitate cu regimul juridic și cel judiciar intern și internațional

²⁶ *Provocări la adresa securității și strategiei la începutul secolului XXI*, secțiunea *Istorie, geopolitică și geostrategie*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2005, p.163.

existent. Statul nu trebuie să renunțe la niciuna din responsabilitățile sale în domeniul social, economic și cultural sub motivul că se confruntă cu o serioasă amenințare teroristă. Așadar, contribuția la implicarea fiecărei instituții și entități organizaționale și demersul individual și colectiv pentru găsirea și aplicarea celor mai adecvate și eficiente forme și metode de combatere a terorismului sau de soluționare a crizelor generate de terorism, rămân în atributul guvernelor și statelor vizate și reprezintă garanția stabilității și securității naționale, regionale și globale.

Concluzii

Conform celor prezentate în conținutul articolului, putem afirma că entitățile teroriste rămân vectori importanți care pot provoca violențe de intensitate variabilă, cu declanșare impredictibilă, extindere virulentă și finalitate distructivă de proporții, cu precizarea că în demersurile de combatere este obligatorie identificarea circumstanțelor și a motivațiilor care asigură desfășurarea atentatelor prin analize aprofundate „post - factum” a evenimentelor teroriste și îmbunătățirea mecanismelor de cunoaștere, de anticipare și anihilare a fenomenului terorist.

Ce reprezintă terorismul la ora actuală? Acest fenomen și-a menținut caracterul clasic din punct de vedere al metodelor și organizațiilor, al armelor folosite, dar pe lângă acestea au apărut elemente de noutate și perspective care, dacă nu se vor lua măsuri precise, vor produce mutații majore în cadrul societății contemporane.

Terorismul se prezintă ca un fenomen foarte complex, cu manifestări extrem de violente, desfășurate de cele mai multe ori prin surprindere, împotriva unor ținte precise, care, în general, nu se pot apăra. El se prezintă ca o reacție și, în același timp, ca o acțiune punitivă împotriva oricui se opune unei anumite idei, unei anumite filosofii, unei anumite religii, unei anumite politici. Se spune că terorismul este arma săracului. Această aserțiune este adevărată numai în parte. Ea este arma extremistului, a celui care dorește să ucidă, să înspăimânte, să domine prin teroare.

Terorismul nu va putea fi eradicat. Sub o formă sau alta, el va exista mereu. Omenirea poate să-l pună însă sub supraveghere, să-i limiteze efectele, să se protejeze împotriva lui. Aplicarea cu strictețe și rigurozitate, de către toate statele semnatare a prevederilor privind neproliferarea armelor de distrugere în masă, va reduce riscurile diseminării și folosirii acestora de

către organizațiile teroriste, însă nu va elimina în totalitate posibilitatea producerii unui nou atac.

BIBLIOGRAFIE

- ANDREESCU A., *Terorismul internațional, flagel al lumii contemporane*, Editura M.A.I., București, 2003.
- ANTIPA M., *Securitatea și terorismul. Prevenirea și combatere acțiunilor extremist-teroriste pe teritoriul României*, Editura Celsius, București, 2004.
- BODUNESCU I., *Terorismul - fenomen global*, Casa Editorială Odeon, București, 1997.
- CHIORESCU I., *Forme și tipuri de conflicte asimetrice. Terorismul*, Buzău 2003.
- HOTEA M., *Terorism și violență simbolică*, în Revista GeoPolitica nr.12, Editura Top Form, București, 2005.
- IRIMIA I., DEAC L., CHIRIAC D., *Terorismul, amenințare la adresa securității*, în Curs de doctrine politico - militare, Editura AÎSM, București, 2002.
- MARET, J. L., *Tehnicile terorismului*, Editura Corint, București, 2002.
- Provocări la adresa securității și strategiei la începutul secolului XXI*, secțiunea *Istorie, geopolitică și geostrategie*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2005.
- Culegere de termeni, concepte și noțiuni de referință din domeniile politicii militare, securității și apărării naționale*, București, 2000.
- Serviciul Român de Informații, *Manual de pregătire pe profil antiterorist*, București, 1999.